

ОТ УЧЕНИЧЕСКОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ ДО СПОДЕЛЕНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА УЧИЛИЩЕТО, ИЛИ ЗА ЕДИН ДЕМОКРАТИЧЕН МОДЕЛ НА УЧИЛИЩЕН МЕНИДЖМЪНТ

Миглена Колева

СУ „Св. Паисий Хилендарски“ – Върбица

Резюме. Настоящият текст представя един изграден демократичен модел на училищно управление, в което учениците и родителите придобиват статут на равностойни партньори, на фактори в процеса на образование и възпитание с определящ глас и с равностойна позиция. Плавна адаптация между началния и прогимназиалния етап, ръст в средния точков актив от НВО в VII клас, устойчив нулев процент отпаднали ученици, утвърдена менторска мрежа – това са само част от резултатите, които Средно училище „Св. Паисий Хилендарски“ – гр. Върбица, обл. Шумен, отчита в края на изтичащата вече тригодишна иновация „Училище от ново поколение – пространство на споделеното управление“.

Ключови думи: иновация; споделено управление; ученически парламент; менторство; менторска мрежа; класни съвети; родителски клуб

Портретът на училището в няколко реда

Средно училище „Св. Паисий Хилендарски“ – гр. Върбица, област Шумен, е с богата история. Създадено преди близо 160 години, днес училището продължава възрожденските образователни традиции и събира ученици от 12 населени места от община Върбица.

С модерната си материално-техническа база, с прилагането на съвременни технологии и интерактивни методи на преподаване, с дългогодишния си опит в успешното изпълнение на проекти и национални програми, с тесните си контакти с местния бизнес СУ „Св. Паисий Хилендарски“ стимулира учениците да получават качествена общообразователна, профилирана и професионална подготовка по специалността „Малък и среден бизнес“. Грижата за всеки ученик, разбирана от колегията в най-широк смисъл, стои в основата на разнообразна клубна и извънкласна дейност.

От 2010 г. до момента училището е сред най-активните участници в програмата „Намаляване на отпадането на ромските деца от училище“ (в мрежа

от 170 училища) и в изпълнението на проекта „Всеки ученик ще бъде отличник“ (в мрежа от 270 училища) на Центъра за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“, финансирани от Тръста за социална алтернатива, като фокусира вниманието си по модулите „Работа с ученици“ и „Работа с родители“ чрез инициативи на Ученическия парламент и на родителския клуб „Единство“.

Вместо увод

Ученическото участие е един от основните принципи във философията на Конвенцията на ООН за правата на детето. Според него учениците са не просто обект, а фактор в собственото си развитие. Това предполага непрекъснат процес на изразяване и активно включване във вземането на решения по въпроси, които ги засягат съобразно тяхната възраст и степен на зрелост. Делегирането на права и отговорности на ученическата общност се базира на диалог, коректно споделяне на информация и взаимно уважение. Овластяването на ученическите лидери има широк диапазон: от задържане на учениците в училище, създаване на позитивен микроклимат в класната стая и усещане за личностна значимост, през повишаване мотивацията за учене, защита, насърчаване на гражданското поведение до реално участие в управлението на училището.

Към 2017 г., когато училището кандидатства с иновативното предложение, Ученическият парламент бе натрупал 15-годишен опит в самоуправлението, имаше изпълнени два мандата на представители за област Шумен в Съвета на децата към Държавната агенция за закрила на детето и утвърден имидж сред ученическите парламенти в мрежата на „Амалипе“ – Велико Търново.

Иновацията „Училище от ново поколение – пространство на споделеното управление“

Основна цел

Проектът „Училище от ново поколение – пространство на споделеното управление“ цели да превърне СУ „Св. Паисий Хилендарски“ в училище със споделено управление и със съвместна отговорност, в което определянето на посоките, методите, формите и средствата за постигане на държавните образователни стандарти става по пътя на ефективно партньорство и тристранния диалог между учители, ученици и родители.

Дейностите по пътя към целта

Затова екипът по изпълнението на иновацията включи представително участие (със съвещателен глас) на активистите в три училищни комисии: по учебната дейност, по етика и в Училищна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, както и в заседанията на педагогическия съвет.

Предвид Правилника за организация на дейността на Ученическия парламент броят на лидерите е функция на броя паралелки от V – XII клас, които излъчват по двама избрани в началото на всяка учебна година представители: председателят и един член от съвета на класа. На парламентаристите се делегираха права за плавно преминаване на учениците от един образователен етап в друг и за позитивно решаване на казуси, произтичащи от традицията на ранните женитби. В лицето на постоянните комисии на Ученическия парламент – по култура, по спорт и туризъм, по превенция на ранното отпадане от училище и за борба с противообществените прояви, агресията и дискриминацията, училищното ръководство и педагогическият съвет видяха сподвижници, които са също толкова заинтересовани от приобщаването на застрашените от отпадане ученици, колкото и учителите.

Закономерно в целевата група влязоха учениците от V и VII клас. В тези два класа на прогимназиалния етап проблемите са различни, но резултатът е един и същ – засилен риск от ранно отпадане от училище. Причините са общоизвестни: петокласниците срещат трудности при

адаптирането си към новите изисквания в по-горния етап, а ранните женитби все още стоят на дневен ред при седмокласниците, като поставят под въпрос продължаване на образованието в първия гимназиален клас.

Дейностите в план-графиците през годините бяха разпределени в пет рубрики: „Органайзер“, „Нашият клас организира...“, „Ментори в действие“, „Откровено за...“ и „Барометър“.

„Органайзер“ бе рубриката, в рамките на която се провеждаха работни и оперативни срещи между двете ръководства – на училището и на парламента.

През учебната 2017/2018 г. учениците от V и VII клас, а през следващата учениците от V, VI, VII, VIII клас осъществиха най-желаните си инициативи в рубриката „Нашият клас организира...“. С подкрепата на предишните и настоящите класни ръководители, на педагогическия съветник, на родителите и ръководителите на Ученическия парламент класните съвети проведоха състезания, занимания с театър и музика, тренинги, спортни надпревари, благотворителни училищни и национални кампании. Така календарът на училищните събития още повече се обогати. През тази учебна година в иновацията участват и деветокласниците.

През учебната 2017/2018 г. ролята на ментори в V клас бе поверена на ученици, избрани от Ученическия парламент, а през следващите – 2018/2019 г. и 2019/2020 г. – наставничеството се изпълнява от ученици, които са определени от класните съвети и утвърдени от комисията по превенция на ранното отпадане от училище към парламента. Мултиплицирането на опита през тригодишния период на иновацията доведе до разширяване на менторската мрежа, в която от 8 през първата година, 16 – през втората, екипите през последната се увеличиха до 22. Взаимопомощта се осъществява навсякъде и при всяка възможност: в часовете по самоподготовка на групите за целодневна организация на учебния ден, в часовете за консултации, които нуждаещият се от подкрепа ученик посещава заедно с наставника си, в домашни условия през почивните и ваканционните дни. Не са редки случаите на менторски двойки, участващи заедно в клуб или група по интереси, защото споделят една и съща страст към спорта, музиката, изобразителното изкуство. Ефектът от това сътрудничество допринесе за повишаване на резултатите от процеса на образование и възпитание, създаде по-тесни приятелски връзки, а оттам и позитивен микроклимат в класната стая, където дори ученикът с обучителни или социални затруднения да се чувства значим. Паралелно с разширяването на менторската мрежа се сключиха договори за шефство на ниво клас.

Екипът за прилагане на иновацията отчита като ползотворно и шефството на ниво клас.

Изключително доволни от годишните резултати бяха родителите на учениците, на които бе оказана подкрепа. Те се присъединиха към дейността на родителския клуб „Единство“ и станаха негови активни членове. Рубриката „Откровено за...“ предложи много тематични сбирки, но най-вълнуващи бяха „Споделеното училище“, „Едно прекрасно преживяване“, „Преходът от начален към прогимназиален етап“, „Несбъднати мечти“, защото родителите търсеха решения на поставените задачи в екип със своите деца и с участието на ученическите лидери.

Резултатите дотук са следните.

1. Устойчив нулев % отпаднали ученици.
2. Изпълнен ръст от 0,25 т. на резултатите от НВО в VII клас.
3. Мотивирани класни активи в V, VI, VII, VIII и IX клас.
4. 22 действащи ментори в V, VI, VII, VIII и IX клас.
5. Тясно сътрудничество между класните ръководители в V клас и началните учители.
6. Успешна адаптация на петокласниците.
7. Участия на ръководния екип на ученическия парламент в заседания на педагогическия съвет.
8. Съвместна работа на педагогическите и ученическите комисии.
9. Привлечени нови членове в родителския клуб „Единство“.
10. Споделени иновативни практики на общинско, областно и национално ниво.

Екипът по реализацията на иновативния проект е уверен, че в края на учебната 2019/2020 г., когато дейностите ще бъдат финализирани, годишните постижения от процеса на образование и възпитание и резултатите от предстоящите изпити в VII клас ще препотвърдят констатациите в тази статия. Успешните практики, довели до плавния преход на три випуска петокласници, ще намерят приложение и през следващите учебни години. Менторството разкри нови възможности пред педагозите и родителите за трайното задържане на учениците в риск в класната стая, за приобщаването им към училищния живот и за бъдещото им личностно израстване.

Заклучение

Овластяването на Ученическия парламент в СУ „Св. Паисий Хилендарски“ изгради един нов, демократичен модел на училищно управление, който би могъл да бъде мултиплициран във всяко училище. Достатъчно е в началото възрастните само да дадат шанс на младото поколение, като му предоставят определен кредит на доверие, за да се докаже колко е креативно и пълно с новаторски идеи.

FROM STUDENT'S SELF-GOVERNANCE TO SHARED SCHOOL MANAGEMENT, OR TO A DEMOCRATIC MODEL OF SCHOOL MANAGEMENT

Abstract. This text presents a well-established democratic model of school governance in which students and parents acquire the status of equal partners and factors in the education and upbringing process with a decisive voice and an equal position. Smooth adaptation between the elementary and upper secondary stages; average score growth during the external assessment process in 7th grade; a steady zero dropout rate; well-established mentoring network – these are some of the results that the school reports at the end of a three-year “A new generation school – a space of shared management” innovation period.

Keywords: innovation; shared management; Students Parliament; mentoring; mentoring network; class tips; parents club

✉ **Ms. Miglena Koleva**

“St. Paisius of Hilendar” Secondary School

Varbitsa, Bulgaria

E-mail: su_varbica@abv.bg